

Jämlikhetsutredningen i Gävleborg välkomnar dig till dialogträff för ett

JÄMLIKT GÄVLEBORG

Material att läsa inför dialogträffen

Vi behöver er hjälp!

Med det här materialet får du en kunskap om *varför* Regionstyrelsen i Gävleborg tillsatt en Jämlikhetsutredning, *vad* utredningen syftar till, vilka *områden* som ska belysas och *hur* genomförandet ska gå till.

Materialet är framtaget för att ge deltagare vid dialogträffar till utredningen möjlighet att tillgodogöra sig information om utredningen *inför* träffen, för att vi ska kunna nyttja dialogtiden till just fördjupad *dialog* och inte *information*.

Under kommande dialogträff önskar vi från Jämlikhetsutredningen, att genom din hjälp, få mer och fördjupad kunskap om lokala och regionala förutsättningar, förklaringar och orsaker till att ojämlikheten fördelar sig som den gör. Vi önskar också samla in dina tankar om möjliga lösningar på den komplexa gemensamma utmaning vi gemensamt har i arbetet att minska ojämlikheten i vårt län.

Exempel på frågor som vi vill få ökad förståelse för är;

- Vilka nyckelutmaningar och behov ser du inom ditt/ert verksamhetsuppdrag, utifrån ett jämlikhetsperspektiv?
- Vilka förklaringar och orsaker till dessa utmaningar ser du? Baserat på vad?
- Vilka goda exempel eller framgångsfaktorer kan du dela med dig av utifrån din kunskap och erfarenhet?

Vi ser också fram emot att få inspel på dataunderlag, rapporter, forskning etc. som kan bidra till utredningsarbetet på olika sätt.

Vi ser fram emot dialog med dig! Hoppas du gör detsamma!

Maria Sundman, samordnare Jämlikhetsutredningen,

Lina Hedman, utredare Jämlikhetsutredningen

Emma Mårtensson, strateg Jämlikhetsutredningen

Katarina Lundin, utredare Jämlikhetsutredningen

Bakgrunden till uppdraget att genomföra en Jämlikhetsutredning

Levnadsförhållandena mellan olika grupper skiljer sig åt i Sverige.

Grupper med goda levnadsförhållanden har det gott på flera sätt; hög utbildningsnivå, goda och stabila inkomster, högre medellivslängd, bättre hälsa, bor i tryggare områden och upplever en högre nivå av delaktighet och inflytande i samhället.

Grupper med mindre goda levnadsförhållanden däremot har sämre ekonomiska förutsättningar, sämre hälsa, lever trängre i mindre attraktiva områden och upplever en lägre grad av delaktighet. Skillnader mellan grupper ökar på många områden. Ett exempel är inkomstklyftorna som ökar stadigt. Sverige, som under lång tid hade de lägsta inkomstskillnaderna i Europa, är nu ett mittenland i nivå med Tyskland, Frankrike och Polen (OECD).

Att motverka ojämlikhet och främja jämlikhet mellan människor är en viktig framtidsfråga. Minskad ojämlikhet är exempelvis ett av de 17 målen inom den globala utvecklingsagendan Agenda 2030. De mönster och tendenser som finns på det nationella planet finns också lokalt. Att motverka ökad ojämlikhet och istället öka jämlikheten är en prioriterad fråga för Region Gävleborg.

För att fördjupa kunskaperna om hur ojämlikheten ser ut i Gävleborgs län har Region Gävleborgs regionstyrelse initierat en jämlikhetsutredning. Utredningen startade under 2019 och ska slutrapporteras till Regionstyrelsen hösten 2021.

Jämlikhetsutredningen i sitt sammanhang

Minskad ojämlikhet är en central del av Agenda 2030. En grundläggande princip i Agenda 2030 är att ingen ska lämnas utanför i uppfyllandet av de Globala målen - **Leave no one behind**. Den innebär att alla, överallt, ska kunna ta del av utvecklingens framsteg.

För Sveriges och Gävleborgs del innebär Agendans mål om ökad jämlikhet och minskat utanförskap bland annat att öka inkomsterna för de med lägst inkomst, öka inkluderingen i det politiska livet för alla grupper, minska hälsoskillnader mellan grupper, motverka ojämlikheter avseende boende, utbildning och tillgång till arbete samt arbeta för barns rätt (Svenska FN-förbundet 2019).

Agenda 2030 är något vi alla har gemensamt att förhålla oss till och arbeta för att uppfylla.

• Hur ser det ut?

≠ ≤ ≥ %

• Varför ser det ut så?

?!

• Vad gör vi?

Syftet med Jämlikhetsutredningen

Det behövs mer kunskap om hur skillnader i grundläggande livsvillkor mellan olika grupper tar sig uttryck i Gävleborg. Varför ser det ut som det gör? Hur kan vi på bästa sätt minska skillnaderna? Med Jämlikhetsutredningen som grund får vi bättre förutsättningar att ta beslut och utveckla insatser som motverkar trenden med ökad ojämlikhet och istället öka jämlikheten.

Enligt Årsplan 2019-2021 för Regionstyrelsen vid Region Gävleborg är syftet med utredningen; **Syfte 1;** Ge en samlad beskrivning av skillnaderna i grundläggande livsvillkor mellan olika grupper i hela Gävleborgs län.

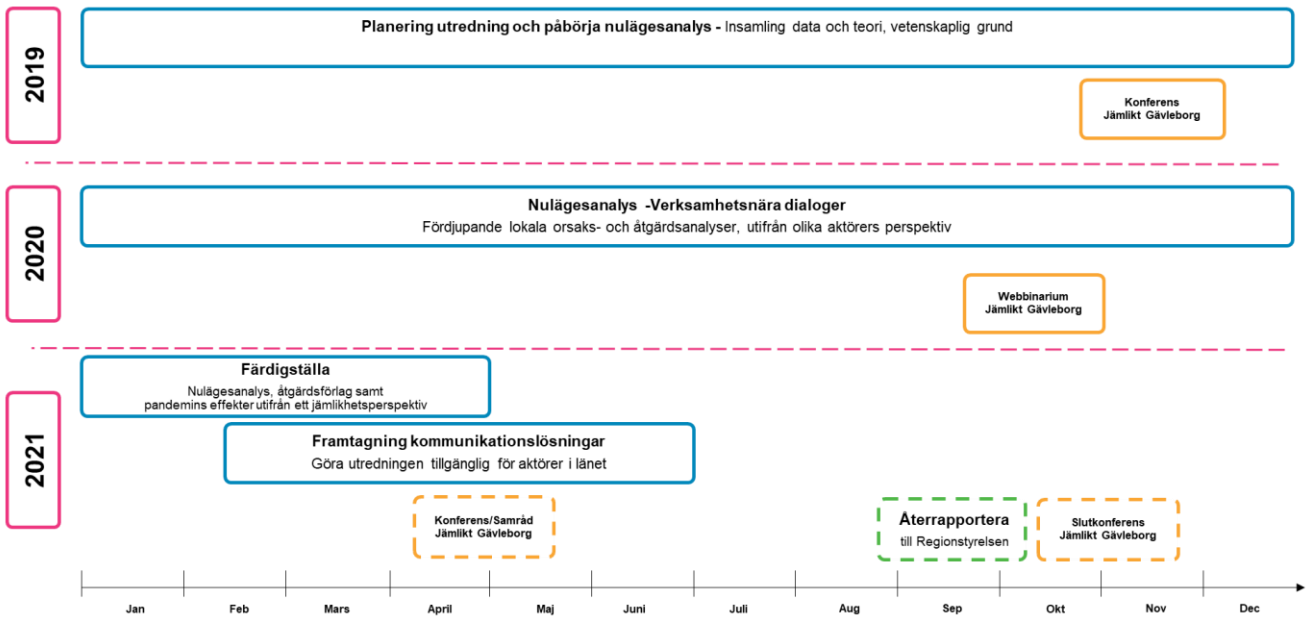
Syfte 2; Presentera en sammanställning av förslag till åtgärder för att bryta ojämlikheten och för att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa.

I uppdraget ingår också att i samverkan med regionala och lokala aktörer ta in idéer, förankra förslag och lyfta frågan samt ta fram förslag på åtgärder. Dialogträffarna är ett verktyg för att göra det.

Målsättning

Utredningen kommer att belysa skillnader kopplat till våra sju diskrimineringsgrunder* (där så går och där det är relevant), social position (utbildningsnivå/inkomst/yrke) och geografi. Målsättningen är att erbjuda offentliga och privata aktörer i länet en gemensam nuläges- och kunskapsbild att samlas kring. Förhoppningen är också att Jämlikhetsutredningen ska utgöra ytterligare ett verktyg för att pressa tillbaka ojämlikheten människor emellan.

*De sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder.

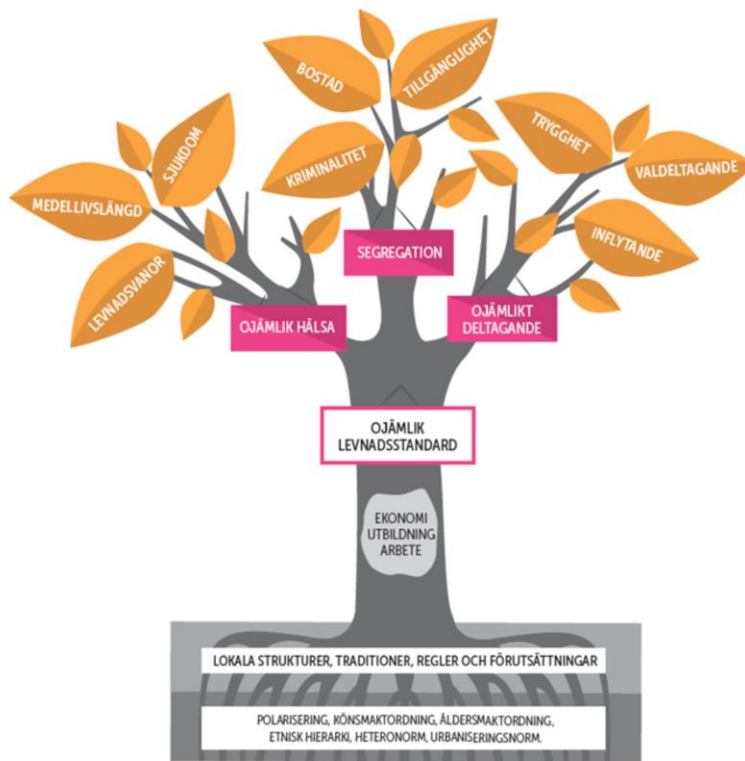

Tidplan och arbetsätt i Jämlikhetsutredningen

Uppdraget att genomföra Jämlikhetsutredningen påbörjades 2019 och ska återrapporteras till Regionstyrelsen hösten 2021.

På bilden ovan visas en grov tidplan för vad som sker när i utredningsarbetet.

Vi har valt att anamma ett *processinriktat arbetsätt*. Med det menar vi att vi låter utredningen påverkas av kunskaper och erfarenheter i insamlandet av data på olika sätt för att få en så god grund att stå på som möjligt. Vi hoppas få syn på mönster, gemensamma nämnare, särskilda utmaningar etc. som vi kan aggregera till en beskrivande och övergripande nivå i den färdigställda utredningen.

Områden som ska belysas i Jämlikhetsutredningen

För att beskriva vilka områden Jämlikhetsutredningen ska belysa har tagit fram ett ”problemträd”.

Stammen och dess grenar:

Utredningen utgår från en **ojämlik levnadsstandard**. Kärnan/huvudproblemet avseende den ojämlika levnadsstandarderna är skillnader i de socioekonomiska variablerna ekonomi, utbildning och arbete. I vårt problemträd finns dessa i trädets *stam*.

Delvis som en konsekvens av socioekonomiska skillnader mellan grupper uppstår ojämlikhet i tre andra aspekter av levnadsstandarderna; *ojämlik hälsa*, *segregation* och *ojämlikt deltagande*. I vårt problemträd finns dessa därför i trädets *grenar*

Löverket:

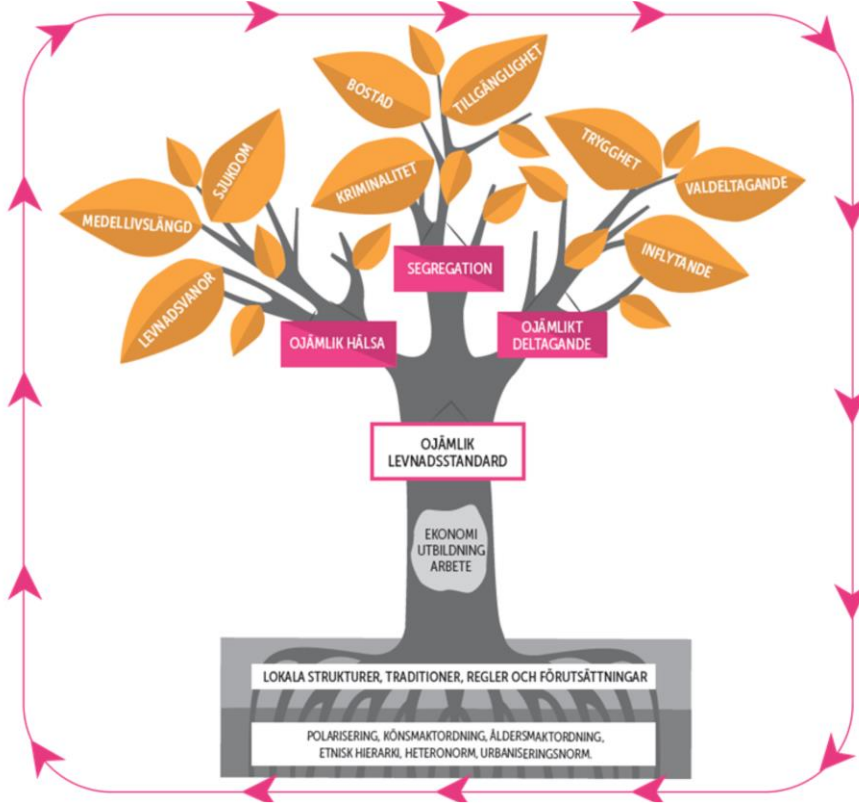
Synliga uttryck för den ojämlika levnadsstandarderna är exempelvis ohälsa, medellivslängd, levnadsvanor, boende, tillgänglighet, kriminalitet, trygghet, inflytande och valdeltagande. Alla dessa variabler varierar systematiskt mellan olika grupper. I vårt problemträd finns dessa i trädets *lövverk*.

Rötterna:

Bakomliggande faktorer som styr ojämlik levnadsstandard är strukturer, normer och attityder på olika nivåer.

På lokal nivå kan det exempelvis handla om hur vi som samhällsaktörer valt att organisera vårt arbete och vår service i rutiner, regler, processer, styrning, resursfördelning, lokalisering och hur vi samverkar med varandra. I vårt problemträd representeras de lokala strukturerna av de *ytliga rötterna*.

De mer *djupgående rötterna* i vårt problemträd representerar de normer och attityder som påverkar dessa strukturer, såsom könsmaktordning, åldersmaktordning, heteronorm, friskhetsnorm, urbaniseringsnorm, etnisk hierarki, polarisering.

Orsak och verkan inte helt självklart och enkelt

Komplexiteten i att belysa vad som är problem, effekter och möjliga orsaker förstärks dock av att de variabler som visualiseras i bilden befästs och förstärks i ett kontinuerligt samspel och **växelverkan**. Det räcker därför inte att vi justerar *en* orsak i rötterna för att vi ska få ett helt nytt bladverk, utan vi måste arbeta på bred front, inom olika verksamhetsområden, med orsakerna till den ojämlikhet vi ser.

Därtill kan vi lägga på ett livscykelperspektiv som visar att alla variabler påverkar en individ under hela dess uppväxt och livstid. Vi har alla olika förutsättningar som vi från början inte själva kan välja, men som påverkar våra framtida möjligheter. 20% av befolkningen i vårt län är barn – alla med olika uppväxtvillkor.

I utredningen kommer vi också att **titta på variablerna utifrån skillnader kopplat till våra sju diskrimineringsgrunder*** (där så går och där det är relevant), **social position** (utbildningsnivå/inkomst/yrke) och **geografi**.

*De sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder.

Svårlösta utmaningar kräver god samverkan

Svårlösta frågor är i allmänhet svårlösta för att det inte finns några enkla lösningar eller svar. Att skapa ökad jämlikhet är en sådan komplex och svårlöst fråga, just för att alla orsaker, effekter och den växelverkan de skapar är svåra att överblicka eller ha kontroll över. Dessutom rör det många människors beteenden och attityder.

Den stora komplexiteten kräver att vi är många som försöker hitta lösningar och svar, både var för sig och tillsammans, utifrån våra olika uppdrag och professioner som samhällsaktörer. Insatser för ökad jämlikhet handlar inte om en eller två avgörande åtgärder som behöver göras utan ett tålmodigt arbete inom befintliga institutioner och verksamheter: att göra det befintliga uppdraget, bättre och för alla. Insatser och åtgärder behöver utgå från behov, och olika behov kan behöva olika åtgärder. Att göra jämlikt betyder inte göra lika för alla, utan att olika människor med olika behov ges samma förutsättning att nå samma utfall.

För att lyckas göra jämlikt, behöver vi en god och bred samverkan så att vi inom våra olika uppdrag får bättre information och kunskap om vad andra gör för att skapa största möjliga positiva effekt. Med den kunskapen kan vi i större utsträckning undgå att våra respektive lösningar och insatser motverkar varandra. Allra bäst vore naturligtvis om vi kommer så långt att vi **tillsammans**, olika aktörer och professioner, kan komma till **gemensamma** lösningar och insatser. Vi kanske måste förändra den struktur och samverkan vi byggt upp för våra verksamheter?

Något annat som utmärker svårlösta och komplexa frågor är att det inte kan "lösas en gång för alla" – problematiken kommer i någon utsträckning finnas kvar vad och hur vi än gör. Därför kommer lösningarna att behöva vara många och åtgärderna **kontinuerligt korrigeras**.

LOKALA STRUKTURER, TRADITIONER, REGLER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

POLARISERING, KÖNSMAKTORDNING, ÅLDERSMAKTORDNING,
ETNISK HIERARKI, HETERONORM, URBANISERINGSNORM.

Fokus på rötterna

Svårlosta frågor bjuder motstånd. Det finns sällan tydliga rätt eller fel och inga enkla lösningar.

Olika aktörer kan se på utmaningar och möjligheter från helt olika perspektiv och också vara oeniga om hur en utmaning beskrivs eller vad som behöver göras åt den.

I Jämlikhetsutredningen sätter vi fokus på *rötterna* till utmaningarna när det gäller både förklaringar och åtgärder. Det gör vi för att kunna göra skillnad på längre sikt och lyckas främja jämlikhet över tid.

Vi måste därför under arbetets gång **våga stanna i problemet och gräva djupare** för att komma åt hur vi kan förändra rötterna, vad som är **orsak till orsakerna** för att kunna göra skillnad på längre sikt. Vi måste komma åt de *strukturer* som skapar de *systematiska skillnaderna* över tid, för olika grupper.

TILLSAMMANS för ett

JÄMLIKT GÄVLEBORG

jamlighetsutredningen@regiongavleborg.se